

NAMAGER QUWATBAY ÓTEGENOV TÍN DÓRETIW SHILIK
JOLÍ “QARAQALPAQ ELINDE” XOR SHÍGARMASÍ MÍ SALÍ NDA

Ilimiybasshi: Kamalova Gúlmariyam

Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyası Nókis Filiali, “Ulwma kásiplik hám social gumanitar pánler” kafedrası muzıkatanıw qánigeligi 1-kurs studenti.

Abdikarimova Indira

Annotaciya: *Bul maqalada Qaraqalpaqstanğa xızmet kórsetken mádeniyat ġayratkeri shayır, dirijyor-xormeyster Ótegenov Quwatbay Qállibekovichtiń namagerlik dóretiwshiligindegi shıǵarmanıń taliqlanıwı haqqında.*

Gilt sózler: *Shayır, dirijyor, xormeyster, kórkemóner, muzıka, muzıka mádeniyatı, namager.*

Аннотация: *В этой статье речь идет о комментарии к произведению в намагерском творчества Куутбая Каллибековича Утегенова , дирижёра-хормейстера , художественного деятеля культуры Каракалпакстана .*

Ключевые слова: *Поэт, дирижёр, хормейстер, искусство, музыка, музыкальная культура, мелодист композитор.*

Annotation: *This article is about the interpretation of the work in the liturgical liturgy of the poet, conductor-chormeister Otenegov Kuwatbay Kallibekovich , a cultural outsider who served in Karakalpakstan .*

Key words: *Poet, conductor, choirmaster, the art, music, music culture, melodist composer.*

Qaraqalpaq xalqınıń muzıka mádeniyatı júdá úlken tariyxqa iye bolıp, áyyemgi zamanda, shama menen alganda XIV ásirlerge tuwrı keledi. Muzıka kórkem óneriniń rawajlanıwına sol dáwirde jasap dóretiwshilik etken, kórnekli

sóz sheberleriniń biri Soppaslı Sıpıra jırawǵa barıp taqaladı. Al, baqsıshılıq kórkem óneri boyınsha Aqımbet baqsıdan baslanadı. Qaraqalpaqstanda muzıka mádeniyatı XX ásirde jırawshılıq hám baqsıshılıq penen sheklenip qalmay, onnan basqada jónelislerden, yaǵnıy jáhán muzıka mádeniyatına maslasqan halda Qaraqalpaq muzıka mádeniyatında qosıq, xor, saz atqarıwshılıǵı, oratoriya, simfoniya, balet, opera, muzıkalı drama janrları rawajlanadı. Sol qatarda óziniń shıǵarmaları menen Qaraqalpaq muzıkasınıń áwladtan-áwladqa professional dárejede jetip keliwine óz úlesin qosqan Qaraqalpaqstanǵa xızmet kórsetken mádeniyat ǵayratkeri, shayı, dirijyor-xormeyster Ótegenov Quwatbay Qállibekovichtıń dóretiwshiligi jolında óz maqalamısta piker júritpekshimiz.

Q.Ótegenov óziniń hár bir shıǵarmasında ǵárezsiz respublikamızda baxıtlı balalıqtı jırlaw, Qaraqalpaq xalqı hám onıń ana tábiyatı haqqında bayan etken. Onıń hár qaysı shıǵarmasında watanına degen muxabbatı sezilip turadı. Namager dóretiwshiligi dawamında, jazǵan namalarınıń kópshiligi shayı Muratbay Ábdimuratovtıń sózine jazılǵan. Sol qatardaǵı namalarınıń biri Qaraqalpaq elinde. Nama ápiwayı 2 bólimnen ibarat bolıp, marsh tempinde F-dur tonallıǵında 2/4 ólshemde baslanadı, xarakteri jaǵınan shox bolıp, namager bul namada qaraqalpaq elin óz kóz qarası menen táriyplep namada sáwlelendiredi. Shıǵarma 10 taktlı kirisiw bólimnen baslanadı, bul bólim terciya hám sekundalıq qatnasıqta jazılǵan.

Marsh
trium

6

Sekundalıq qatnasıq qaraqalpaq namalarına tán desek adaspaymız. Xor shıǵarmasınıń ishinde sinkopalar kóp qollanǵan, hám kvadratlı etip jazılǵan.

Modern education and development

Birinshi dáwir bir dawısta atqarıladı, bul dáwir óz ishine 2 temanı qorshaydı. 1-tema reprizasız (qaytalawsız)

2-tema bolsa, reprizalı bolıp qaytalanadı.

Soñ birinshi hám ekinshi bólimdi baylanıstırıw maqsetinde sekvenciyalı háreket penen dáslep kvarta, terciya hám sekunda júrisleri arqalı joqarı qaray háreket penen muzıkanı joqarı hawijge alıp shıǵadı. Ekinshi dáwirde 2 temaǵa bólinedi, 1-temadan baslap bárshe dawıslar birlesedi, 2-temada birinshi temaǵa maslasqan halda jazılǵan.

Bul xor shıǵarmasın birinshi bolıp, Qaraozek rayonu 16-sanlı balalar muzıka hám kórkem óner mektebi atqarǵan. Juwmaqlawshı bólim Coda menen juwmaqlanadı.

Juwmaqlap aytatúǵın bolsaq, Q.Ótegenov dóretiwshiligi dawamında, óz namaların qaraqalpaq namalarına maslastırıp jazǵan. Onıń hár bir shıǵarmasında sekundalıq, terciyalıq hám kvartalıq qatnasıqlar orın alǵan. Namager Qaraqalpaq namaların kórsetiw maqsetinde sinkopa hám punktir ritmlarınan paydalanǵan. Namanıń shıraylı etip kórsetiw ushın triollar menen bezegen. Bul namagerdi kópshilik adamlar tanımaydı, onı tanıw ushın onıń dóretken nalamarın esitip hám biliw tiyis.

Paydalanıǵan ádebiyatlar:

Dauletbaeva G., Kamalova G. A SHINING STAR //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 880-884.

Gulxumar D., Gulmaryam K. BASHEROV DYNASTY //World scientific research journal. – 2023. – T. 22. – №. 2. – C. 26-31.

Abdikarimova I., Kamalova G. KARAKALPAK FOLKLORE //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 2. – C. 1237-1239.

Madrimova T., Kamalova G. M. TEACHERS ARE DEAR... //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 1.

To‘xtajon M., Kamalova G. M. XORAZM DOSTONCHILIKI //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2024. – T. 16. – №. 3. – C. 30-35.

Segizbaeva G., Kamalova G. J. CHARSEMOVTIŃ DÓRETIWSHILIGINDE SAHNA HÁM KINO MUZIKASI //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 289-294.

Dauletyarova G., Kamalova G. A LOOK AT THE WORK OF TEACHER POLATBAY QURBANAZAROV //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 283-288.

Kamalova G. M. et al. KÓRKEM ÓNER TARAWÍNDÁ ÁDEBIYATLARDÍŃ TUTQAN ORNÍ //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2024. – Т. 16. – №. 2. – С. 296-299.

Ulzada O., Kamalova G. M. QARAQALPAQSTANDA OPERA JANRINIŃ RAWAJLANIWI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 37. – №. 2. – С. 36-40.

Pirnazarov B., Kamalova G. PEOPLE'S FAVORITE SINGER SAGINBAI MATMURATOV //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 263-2668.

Saparova G. S., Kamalova G. M. M. TARIKHOV'S ROLE IN THE KARAKALPAK MUSICAL CULTURE //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 276-282.

Muratbaeva R., Kamalova G. M. MULTI-FACETED MONOCHROME //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 269-275.

Ulzada O., Kamalova G. M. QORAQALPOQ SOZ ASBOBLARI KELIB CHIQISHI //Journal of new century innovations. – 2024. – Т. 44. – №. 2. – С. 166-168

Jamg'irbaevna N. A. QISSAXONLAR //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2023. – Т. 3. – №. 5. – С. 113-116.

Чаршемов Ж. МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕК КИНОМУСИҚАСИ //Вестник музыки и искусства. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 16-22.

Charshemov J. Karakalpak bakhshis and schools of bakhshi art //Teoretical and Applied Science (ISSN: 2409-0085). – 2023. – Т. 118. – С. 178-180.

Jamil Charshemov. (2024). PROCESSES OF REALIZATION OF KARAKALPAK FOLKLORE IN SYMPHONIC MUSIC OF 30-80 YEARS OF XX- CENTURY. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(1), 33–36.

PROCESSES OF REALIZATION OF KARAKALPAK FOLKLORE IN SYMPHONIC MUSIC OF 1990-2010 OF XX-XXI CENTURY. (2024). *Western European Journal of Modern Experiments and Scientific Methods*, 2(1), 37-41.

Charshemov J. Problems of Using Karakalpak Folklore in Composers //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 270-273.

Charshemov J. A REVIEW OF MARKABAY JIEMURATOV'S WORK //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 818-821.

Чаршемов Ж. БАЛЕТДА ЖЖ НОБЕР РЕФОРМАТОРЛИГИ //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 33. – №. 2. – С. 20-25.

Charshemov J. XVI-XVII ASRLARDA BALETNING YEVROPADA KLASSIK RAQS TURI SIFATIDA RIVOJLANISHI //Вестник музыки и искусства. – 2024. – Т. 1. – №. 3. – С. 22-27.

Charshemov J., Muratbaeva R. JAՆA RUXTAՂI XALIQ QOSIQLARI //Вестник музыки и искусства. – 2024. – Т. 1. – №. 3. – С. 16-21.

Charshemov J., Orazalieva G. BAROKKO DՀWIRINIՆ GARMONIYASI //Вестник музыки и искусства. – 2024. – Т. 1. – №. 3. – С. 49-53.

To'xtajon M., Charshemov J. O'ZBEK MUSIQASIDA LAZGINIՆ TUTGAN O'RNI VA UNING TURLARI //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 36. – №. 3. – С. 163-166.

IT A., JA C. JAՆA OՄIRGE QՀDEM BASQAN XALIQ QOSIQLARI //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 36. – №. 3. – С. 158-162.

Axmetovna M. A., Charshemov J. A. POLIFONIYANIՆ RAWAJLANIW DՀWIRLERI HՀM POLIFONIYALIQ FORMALAR //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 36. – №. 3. – С. 167-171.

Muratbaevna J. X., Charshemov J. A. QUNÍN JOGALTPAĞAN NAMALAR //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2024. – Т. 19. – №. 5. – С. 28-33.

Sh S. G., JA C. JANĞA JAĞÍMLÍ NAMALAR //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2024. – Т. 19. – №. 5. – С. 16-21.

Jamil C. et al. OHANGLAR JILOLANGANDA //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2024. – Т. 19. – №. 5. – С. 22-27.

Gulxumar D., Gulmaryam K. MODERN SCIENCE AND RESEARCH //MODERN SCIENCE. – 2023. – Т. 2181. – С. 3906.